

Prof. dr hab. med. Wojciech Młynarski
Klinika Pediatrii, Onkologii, Hematologii i Diabetologii
I Katedra Pediatrii UM w Łodzi
ul. Sporna 36/50, 91-738 Łódź

Ocena

Rozprawy doktorskiej lek. Joanny Zdziarskiej p.t.
„Clinical and laboratory characteristics of patients with inherited bleeding disorders based on own material of the Haematology Department”

Wrodzone skazy krwotoczne są bardzo heterogenną grupą chorób w patogenezie, których biorą udział ilościowe lub jakościowe zaburzenia czynników krzepnięcia i fibrynolizy, dysfunkcji płytek krwi oraz zaburzenia budowy naczyń krwionośnych. Wszystkie powyższe zaburzenia są chorobami rzadkimi, u podłoża których leżą różne defekty genetyczne, które w konsekwencji dają bardzo zróżnicowane objawy kliniczne i często stają się przyczyną stanu zagrożenia życia.

I właśnie wybranym aspektem klinicznymi i laboratoryjnym towarzyszącym wrodzonym skaza krwotocznym poświęcona jest niniejsza rozprawa doktorska.

Rada Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum w Krakowie powierzyła mi rolę recenzenta rozprawy doktorskiej Pani lek. Joanny Zdziarskiej.

Rozprawę Pani dr Zdziarskiej otrzymałem w postaci cyklu 10 publikacji dotyczących zaburzeń krzepnięcia poprzedzonych wprowadzeniem i celami pracy oraz uzupełnionych streszczeniem w języku polskim i angielskim. Dodatkowo, przedstawiono podpisane przez wszystkich współautorów formularze zgody na wykorzystanie publikacji w rozprawie doktorskiej Kandydatki.

We Wprowadzeniu Autorka charakteryzuje krótko przyczyny skaz wrodzonych oraz krytycznie przybliży czytelnikowi skomplikowany świat metod laboratoryjnych koniecznych w nowoczesnej diagnostyce koagulologicznej dostępnych w Pracowni Hemostazy II Katedry Chorób Wewnętrznych. Ponadto, charakteryzuje grupę pacjentów ze skazami krwotocznymi, którzy pozostają pod

opieką Poradni Przyklinicznej Kliniki Hematologii w Krakowie. Taki sposób prezentacji świadczy o zrozumieniu Przez Autorkę złożonych zagadnień hematologii współczesnej w zakresie hemostazy i pozwala na zrozumienie uwarunkowań populacyjnych grupy pacjentów ze skazami krwotocznymi w Małopolsce, którzy stali się grupą badaną w publikacjach oryginalnych Pani dr Zdziarskiej. Świadczy również o dojrzałości Doktorantki jako pracownika naukowego i popularyzatora nauki.

Autorka założyła sobie bardzo ambitny cel pracy, którym była chęć scharakteryzowania polskiej populacji chorych na wrodzone skazy krwotoczne oraz popularyzacja tej wiedzy w środowisku hematologów w kraju. W szczególności Pani dr Zdziarska chciała zdefiniować rolę czynnika von Willebranda w hemostazie pierwotnej i wtórnej oraz znaczenie niedoboru tego czynnika dla ryzyka krwawień, wykazać heterogenność obrazu klinicznego zaburzeń genetycznych fibrynogenu oraz przybliżyć trudności diagnostyczne i terapeutyczne u chorych na nabytą hemofilię. W opinii recenzenta realizacja każdego z powyższych celów byłaby wystarczająca do przygotowania rozprawy doktorskiej. Dodatkowo, ostatni z celów pracy wykracza poza ramy rozprawy zdefiniowane tytułem: *„Clinical and laboratory characteristics of patients with inherited bleeding disorders based on own material of the Haematology Department”*.

Dokumentację realizacji założonych celów rozprawy doktorskiej stanowi cykl prac, na który składały się następujące publikacje:

1. Zdziarska J, Undas A, Basa J, Iwaniec T, Skotnicki AB, de Moerloose P, Neerman-Arbez M. Severe bleeding and miscarriages in a hypofibrinogenemic woman heterozygous for the gamma Ala82Gly mutation. *Blood Coagul Fibrinolysis*. 2009 Jul;20(5):374-6.
2. Undas A, Zdziarska J, Iwaniec T, Stepien E, Skotnicki AB, de Moerloose P, Neerman-Arbez M. Fibrinogen Krakow: a novel hypo/dysfibrinogenemia mutation in fibrinogen gamma chain (Asn325Ile) affecting fibrin clot structure and function. *Thromb Haemost*. 2009 May;101(5):975-6.
3. Zdziarska J, Iwaniec T, Undas A, Skotnicki AB. Bleeding tendency and prolonged wound healing in a patient with A alphaArg16His dysfibrinogenemia: fibrinogen Krakow IV. *Thromb Res*. 2012 Apr;129(4):532-3.

4. Zdziarska J, Chojnowski K, Klukowska A, Łętowska M, Mital A, Podolak-Dawidziak M, Windyga J, Zawilska K. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Hematologów i Transfuzjologów 2008, Medycyna Praktyczna, wyd. Specj. 12/2008
5. Zdziarska J, Iwaniec T, Skotnicki AB, Musiał J, Schneppenheim R, Budde U, Kentouche K. Severe bleeding diathesis associated with moderate thrombocytopenia - diagnostic workup of seven family members with type 2B von Willebrand's disease. *Haemophilia*. 2010 Nov;16(6):958-62.
6. Mazur P, Plicner D, Zdziarska J, Sadowski J, Undas A. Decreased von Willebrand factor ristocetin cofactor activity and increased ADAMTS13 antigen increase postoperative drainage after coronary artery bypass grafting. *Eur J Cardiothorac Surg*. 2014 Feb;45(2):e26-32.
7. Zdziarska J, Chojnowski K, Klukowska A, Łętowska M, Mital A, Musiał J, Podolak-Dawidziak M, Windyga J, Ovesna P, Brabec P, Zawilska K. The HemoRec database as an example of a rare diseases registry *Eur Onc Haem*, 2011; 7(2):147-50
8. Jończyk H, Reczek A, Brzostek T, Zdziarska J. Jakość życia chorych na hemofilię typu A. *Problemy pielęgniarstwa*. 2009. 17(2): 116-123
9. Zdziarska J, Chojnowski K, Klukowska A, Łętowska M, Mital A, Podolak-Dawidziak M, Windyga J, Zawilska K; Working Group on Hemostasis of the Polish Society of Hematologists and Transfusiologists. Therapeutic properties and safety of recombinant factor VIII and factor IX. *Pol Arch Med Wewn*. 2009 Jun;119(6):403-9.
10. Zdziarska J, Musiał J. Acquired hemophilia A: an underdiagnosed, severe bleeding disorder. *Pol Arch Med Wewn*. 2014;124(4):200-6.

W cyklu prac 7 publikacji (pozycje 1-3 i 5-8) to prace o charakterze oryginalnych doniesień naukowych publikowanych w czasopismach anglojęzycznych i polskich.

Publikacje dotyczące defektów genów fibrynogenu (pozycje 1-3) dotyczą zidentyfikowanych w populacji polskiej mutacji w genach *FGA* i *FGG*. Dwie z raportowanych mutacji $A\alpha$ Arg16His i γ Ans325Ile nie były wcześniej opisane w literaturze i mają charakter nowości naukowej (tzw. „fibrynogen Kraków IV” i „fibrynogen Kraków”). W pracach opisujących kliniczny obraz nosicielstwa mutacji genów fibrynogenu Autorka zwróciła uwagę na skłonności do krwawień, zaburzenia gojenia ran oraz występowanie poronień samoistnych.

Kolejne publikacje traktują na temat klinicznych i laboratoryjnych uwarunkowań diagnostycznych w podtypie 2B choroby von Willebranda, zmian stężenia czynnika von Willebranda i ADAMTS13 w zabiegach pomostowania naczyń wieńcowych, a także jakości życia i możliwych powikłań krwotocznych u pacjentów z hemofilią.

Dwie kolejne publikacje są zestawieniem istniejącego stanu wiedzy na temat rekombinowanych czynników VIII i IX (pozycja 9) oraz nabytej hemofilii (pozycja 10).

Ostatnia z prac cyklu ma charakter opublikowanych rekomendacji Polskiego Towarzystwa Hematologów i Transfuzjologów na temat postępowania w chorobie von Willebranda (pozycja 4). W tej publikacji Pani lek. Joanna Zdziarska jest pierwszym autorem, co wybitnie świadczy o Jej uznanym autorytecie naukowym i opiniotwórczym w środowisku rodzimych hematologów.

Ogólnie, tak pod względem merytorycznej zawartości, poprawności zaplanowania badań, ich przeprowadzenia, jak również pod względem ogólnej formy i organizacji treści cykl prac oceniam bardzo wysoko.

Chociaż w całości rozprawa nie budzi wątpliwości w zakresie oryginalności tematyki badawczej, zastosowanej metodyki badań, czy interpretacji wyników tych badań, pragnę - z obowiązku recenzenta - zwrócić uwagę Doktorantki na pewne drobne uchybienia które wzbudziły moje wątpliwości:

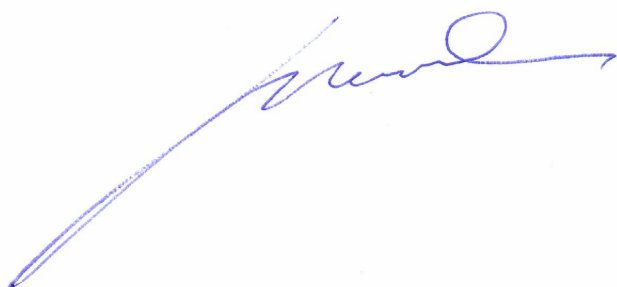
Prace z pozycji nr 6 (*Mazur P et al. Decreased von Willebrand factor ristocetin cofactor activity and increased ADAMTS13 antigen increase postoperative drainage after coronary artery bypass grafting. Eur J Cardiothorac Surg. 2014*) i pozycji 10 (*Zdziarska J et al. Acquired hemophilia A: an underdiagnosed, severe bleeding disorder. Pol Arch Med Wewn. 2014*) nie są spójne z resztą cyklu oraz z tytułem rozprawy doktorskiej Kandydatki gdyż przybliżają problem kliniczny nabytych zaburzeń hemostazy. W związku z powyższym zdaniem recenzenta powinno się te pozycje usunąć z cyklu publikacji.

Przytoczona powyżej uwaga, natury bardziej redakcyjnej, nie umniejsza w żadnym stopniu wartości merytorycznej rozprawy i mojej bardzo pozytywnej opinii o tej wyróżniającej się pracy Pani lek. Joanny Zdziarskiej.

W podsumowaniu stwierdzam, że ta bardzo wartościowa rozprawa jest świadectwem, iż Doktorantka wykazała umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów naukowych i badawczych, wykazując potrzebną do tego wiedzę, jak i przygotowanie teoretyczne w zakresie zagadnień, których rozprawa dotyczy. Praca ta zawiera bez wątpienia wybitne elementy nowości naukowej, a przedstawione wyniki wskazują, że cele badawcze stawiane przez Doktorantkę zostały zrealizowane nawet z nadwyżką. Praca stanowi dowód, iż Autorka w kompetentny sposób zgromadziła wyniki swoich obserwacji oraz w dojrzały sposób je zweryfikowała. Wymiernym rezultatem badań były publikacje w takich czasopismach z kręgu hematologii i hemostazy jak *Thrombosis Research*, *Blood Coagulation and Fibrinolysis*, *Thrombosis and Haemostasis* czy *Haemophilia*.

Uwzględniając warsztat badawczy, wartości poznawcze i ogromne znaczenie praktyczne dociekań naukowych z prawdziwą przyjemnością przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum w Krakowie wnioski o dopuszczenie Pani lek. Joanny Zdziarskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego oraz publicznej obrony pracy doktorskiej.

Jednocześnie, ze względu na nowatorskie obserwacje i koncepcje badawcze, leżące u źródeł ocenianej pracy, które pozwoliły na publikację wyników w renomowanych czasopismach z listy filadelfijskiej wnioskuję o wyróżnienie pracy.

Łódź, dnia 19 sierpnia 2017 roku